

Huonoja uutisia, hyviä hetkiä

Parantumattomaan syöpään
sairastuneen elämää

Pauli Löijä

Huonoja uutisia, hyviä hetkiä

*Parantumattomaan syöpään
sairastuneen elämää*

Pauli Löija

© Pauli Löija 2022

Kustantaja: BoD — Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD — Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6451-0

*Eilinen on mennyt –
sitä on turha märehtiä ja murehtia,
huomisesta ei kannata kantaa huolta –
siitä emme tiedä mitään,
on vain tämä päivä ja tämä hetki –
eläkäämme ja nauttikaamme niistä.*

1.

Sanoiko hän ”huonoja uutisia”? Kyllä. Mies on lääkäri, vihdoin saapuvilla, luonani. Ja hänellä on huonoja uutisia, minulle. Ympärillä on hämärää. Jossakin oikealla puolella sermin takana nainen ei vaikene valitukseltaan, yltyy vain havaittuaan lääkärin olevan huoneessa. Kylki on kipeä ja hänen on päästävä heti ylös, matkustettava polkupyörällä Savukoskelle. Helsingistä Savukoskelle? Ai että ei olekaan matkalla sinne, vaan Suutarilaan? Onnekseni naisen seurassa on nuorehko mies, joka yrittää saada naisen sekavaan tilaan jonkinlaista selvyyttä. Keskustelu naisen ja miehen välillä on ollut loputon Suutarila Savukoski nimittelykisa, joihin mennään joskus myös taksilla, mutta paljonko se maksaa ja kuka sen maksaa? Ai että ensin mennään Suutarilaan taksilla ja vasta sieltä junalla eteenpäin. Jaa, kuka maksaa taksin? Ai että kyyti maksetaan perillä. Jaa, perillä Savukoskella? Ei, vaan Suutarilassa, minne mennään ensin ja vasta sitten Savukoskelle. Kuka kyydin maksaa Suutarilassa, ei hänellä ole mukanaan rahaa? Ai että perillä on kyllä joku vastaanottamassa ja maksamassa kyydin, kun hän saapuu... Monen tunnin ympäriltäni kaikuneiden valitusten ja sekavien puheiden jälkeen olen hyvin väsynyt.

Ensimmäisen kerran, kun lääkäri oli tullut tapaamaan minua, olin ollut täällä jo ties kuinka monta tuntia, viidestä

kuuteen. Olin kuullut ympärilläni jatkuvaa valitusta ja voivotusta, mutta minulla ei ollut voimia sellaiseen. Hyvä että jaksoin kivuiltani enää edes hengittää. Ja lopulta luokseni tultuaan lääkäri oli halunnut minun nousevan istumaan vuoteella, mutta se oli ollut täysin mahdoton tehtävä niin minulle yksin kuin muiden avustamanakin. En voinut kuin vain huutaa infernaalisissa kivuissani. Sitten oli yritetty mennä kylkiasentoon, mutta sekään ei ollut onnistunut, hädin tuskin sen verran, että lääkäri oli saanut vähän kättään selkäni alle tunnustellakseen lapaluideni välin alueella olevia selkänikamia. Sattui – ja minä huusin. Lääkäri piti tapausta niin mystisenä, että pisti minulle lähetteen magneettikuvaukseen.

Johan minusta oli röntgen-kuvia otettu edellisellä viikolla 12. kesäkuuta. Miksi siis vaivautua kuvaamaan jälleen? Mutta nyt vaivauduttiin, nopeasti. Nyt ei aikailtu, kun toimintakomentokäsky lääkäriltä oli saatu, päivystyspoliklinikalla. Ei kestänyt kuin pienen hetken, kun minua lähdettiin viemään pois hämärästä huoneesta. Käytävällä oli kirkasta, jossakin kauempana lapsi itki, ihmiset yskivät, kivulloinen olo oli juuttunut seiniin kuin tapetti.

Minua pyydettiin siirtymään vuoteelta magneettikuvauslaitteelle selinmakuulle, mutta se ei onnistunut. En kyennyt hievahtamaankaan. Sanoin siitä ja kyyneleet valahtivat poskilleni. Selvä – minut nostettiin lakanoilla, neljän hengen voimin. Ja minä huusin, helvetillisestä tuskasta, kun minua liikuteltiin. Vasta liikkumattomaan tilaan jäätyäni kipu vähitellen rauhoittui. Itse kuvauksesta minulle ei ole jäänyt muistijälkiä, vain se, kun minut jälleen nostettiin takaisin sairaalan vuoteelle, sen tuskan ja kivun, jonka se aiheutti. Koskaan en ole voinut kuvitellakaan pienessä mielessäni sellaisen kivun olemassaolon mahdollisuutta.

Kylkeään valittava nainen oli edelleen paikallaan. Tämän kanssa keskustellut mies oli lähtenyt, mutta naisen valitukset olivat jääneet. Aina, kun joku kulki jossakin päin rakennusta niin, että kuului ovien kolahduksia, nainen halusi tietää, kuka meni, kuka tuli, oliko se Aimo? Vai Simo? Ja lääkäri saapui minun luokseni ja ilmoitti rauhallisesti, että hänellä oli huonoja uutisia.

Kyllä, niin lääkäri sanoi – huonoja uutisia. Mutta mitä sellaiset voivat olla? Millaiseen viestiin minun tulisi varautua? Minulla ei ollut ketään tuttua ihmistä lähelläni jakamassa tulevaa ikävää viestiä. Ehkä olisin toivonut sellaista, ehkä en. En osaa sanoa varmasti. Hyvä pitkäaikainen ystäväni Jaakko oli istunut luonani siihen saakka, kun minua oli lähdetty kuljetta-
maan magneettikuvaukseen, mutta nyt hänkin oli poissa. Tällaista oli yksinäisen homon elämä sairaalan päivystyksessä.

Minun selkärangastani oli löytynyt syövän etäpesäkkeitä ja kaksi nikaman murtumaa. Syövän? Etäpesäkkeitä! Mutta minähän olin vasta vähän yli viidenkymmenen, täyttänyt 54 vajaata kuukautta aikaisemmin. Ei minulla voinut olla syöpää, eikä varsinkaan sellaista, joka olisi levittänyt jo etäpesäkkeitä!

Tähänkö päättyisi minun elämäni? Jotenkin olen pienestä pitäen tuntenut, että en elä pitkää elämää, mutta että näin, tällä tavalla, nyt jo... En pystynyt pidättelemään itkuani. Kyyneleet valuivat tyynylle saakka.

Syövän lähtökohtaa ei ollut kuvissa löytynyt, kertoi lääkäri, ja hieman anteeksi pyydellen hän sanoi, ettei ollut ymmärtänyt, kuinka kipeä minä todella olin. Hyvä, että sentään nyt joku ymmärsi. Ja että se joku oli lääkäri – sain lähes välittömästi tämän sanojen mukaan todella vahvaa kipulääkettä, huumeisiin luokiteltavaa, opiaatteja. Niiden pitäisi

auttaa. Siitä, kun minua oli lähdetty aamulla kuljettamaan ambulanssilla ensin terveysasemalle, oli kulunut yli kellon ympärys.

Ei lääke minuun vaikuttanut, ei ainakaan heti. Tuskat eivät hellittäneet, hengittäminen oli yhä työlästä. Lääkäri tuli pian takaisin luokseni. Epäili syövän lähtökohdan voivan olla eturauhasessa ja halusi tutkia asiaa. Ei minulla siihen mitään vastaan sanomista. Toki hieman ihmetytti lääkärin ajatus. Tiedossahan oli, että olin käynyt otattamassa yksityisellä lääkäri-
asemalla PSA-kokeet viimeksi edellissyksynä, lokakuussa, ja tulokset eivät olleet paljastaneet pienintäkään viitettä syövästä tuossa miehisessä sisäelimestä. Mutta annoin lääkärin tutkia, tunnustella. Ehkä pientä liikkakasvua oikealla puolella... Asiaa täytyisi tutkia tarkemmin.

Minut siirrettiäisiin toiseen sairaalaan. Joku puhui Töölön sairaalasta, Laakson sairaala taidettiin mainita myös, mutta lopulta minut nostettiin tuskaista alkuhuutoa suustani päästäen paareille, joiden päämäärä oli Peijaksen sairaalaan Vantaalle ajava ambulanssi. Minulle asia oli yhdentekevä, sairaala kuin sairaala. Tähän minä kuolisin joka tapauksessa – syöpään, eri puolille kehoani jo levinneeseen. Mutta sitä ennen minä haluaisin, että minut päästettäisiin keinolla millä hyvänsä pois tästä helvetillisestä kivusta.

Teini-ikäisenä poltin jalkani pahasti. Ämpärillinen kiehuva vettä kaatui vasemmalle jalalleni ja nivustaiteista alaspäin koko jalkani etupuolen iho oli rakkuloilla. Lisäksi kengän ja sukan irti repäistessäni kiskaisin samalla koko jalkapöytäni ihon irti. Kipu silloin oli karmiva, todella hirvittävä. Olen siitä lähtien pitänyt palovammakipuja pahimpina mahdollisina kipuina mitä ihminen voi kokea, mutta ei... Se helvetti missä nyt elin, oli aivan jotakin muuta kuin nuorena palaneena kokema-

ni. Aika ei ole kullannut muistojani, siitä ei ole kysymys. Tuska yksinkertaisesti oli sellainen, että yksikään sitä kokematon ei voi sitä ymmärtää.

Jos on helvetti, se oli läsnä siinä tuskassa. Saatanalliset voimat pääsivät valloilleen aivan erityisesti silloin, kun minua piti siirtää paikasta toiseen, nostaa vuoteelta ambulanssin paareille tai toisinpäin, tai vuoteelta magneettikuvauslaitteelle ja sieltä takaisin. Neljän hengen voimin minua revittiin milloin lakanoiden, milloin jonkinlaisten muovisten liuskojen avulla paikasta toiseen. Ja ainoa mitä minä mahdoin, oli huuata, ilmaista edes siten jotakin tuntemuksistani. Ei se ollut itsetarkoituksellista huutoa, vaan reflektiivistä, tahdotonta. Ääni vain purkautui jostakin tuntemattomasta lähteestä ulos, omalla painovoimallaan kuin laava syöksyi tulivuoren kraatterista.

Ambulanssin jousitukset olivat jäykät ja jokainen pienikin kuoppa ja epätasaisuus tiessä tuntuivat äkkinäiseltä helvetin oven raotukselta. Tai ei raotukselta – ovihan oli jo valmiiksi avoinna. Oven heilahdukset ja lyönnit vasten kasvojani kaikkien lukemattomien tietyömaiden alueilla, korotettujen suojaiteiden kohdalla ja asfalttiin kuluneiden reikien paikoissa, joihin kuljettaja varomattomuuttaan ajoi turhan lujaa. Ja minun suustani pääsi ihmisen alkuhuudon kaltaisia parahduksia. Ja lopulta sairaalassa minut revittiin jälleen paikaltani paareilta vuoteelle muovisten liuskojen avulla neljän hoitajan taatulla vauhdikkaalla kokemuksella. En edelleenkään mahtanut tuskanhuudoilleni mitään. Sain lisää kipulääkkeitä, opiaatteja.

Hennosti vihertävää verhoa vedettiin näkösuojaksi joka puolelle. En tiedä halusivatko hoitajat estää minua näkemästä muita vai muita näkemästä minua. Ei sillä ollut mitään merkitystä, ei millään enää. Jossakin minussa velloi syöpä, joka oli

jo levinnyt lähtökohdastaan pitkin selkääni. Vielä viime viikolla läpivalaisussa ei nähty mitään erityistä, vain pelkkää normaalia. Mitä uskoa? Syöpää vai ei? Eihän se sentään vajaassa viikossa ollut voinut syntyä ja levitä, eiväthän selkäkivutkaan hetkessä. Vähitellen, kuin varovasti tunnustellen joskus pääsisäisen aikoihin ensimmäisten muistikuvien mukaan. Ei sitä ennen mitään – mitä nyt paino oli pudonnut viitisentoista kiloa muutamassa kuukaudessa entisenkaltaisesta runsaasta syömisestä huolimatta.

Olin ollut vain tyytyväinen tapahtuneesta, iloinen seistessäni vaatekaappieni avointen ovien edessä. Niin moni kausi paita pääsisi jälleen käyttöön. Sovittelin niitä ylleni kuin olisin ollut asiakkaana vaatekaupassa, otin käyttööni ja sain kuulla toisilta kehuja asuistani, paidoistani, joita pitivät uusiina, vaikka ne eivät sitä olleetkaan. Niin pitkä aika niiden edellisistä ylle vetämisistä, useita kuukausia. Ei – kenties jopa useita vuosia painon vähitellen noustua viimeaikaisiin luke-miini, viimesyksyisiin, joissa muistin hyllyneeni jo vuosien ajan. En minä mikään lihava ollut tuolloin ollut, ehkä viitisen kiloa yli ihannepainon – ei sen enempää.

Nyt olivat poskeni kaventuneet jossakin määrin lomoille. Huomasin sen kuvasta, jonka Justus-ystäväni oli ottanut toukokuun lopulla syntymäpäivänäni kahvipöydän äärellä. Hänen mukaansa näytin kuvassa nuorelta, paljon ikäistäni nuoremmalta. Itse hätkähdin kaventunutta ja kuihtunuttakin olemustani.

Olin aina ollut heikkona imartelulle iästäni. Oudossa seurassa ainakin minun läsnä ollessani sain lähes järjestelmällisesti kuulla olevani vähintäänkin lähes kymmenen vuotta ikäistäni nuoremmalla näköinen. Aivan kuin sillä olisi jotakin merkitystä. En tiedä – kai sillä oli ollutkin. Yksinäisen heikolle

itsetunnolle jokainen elonmerkki oli ratkaiseva. Ja nuoruus oli todiste elämästä! Kyllä. Yksinäiselle homomiehelle oli mieleen iskostunut se, että vanheneminen on pahasta. Nuoruus oli ihanne. En halunnut pitää itseäni vanhana, iäkkäänä. Olinhan vasta 54-vuotias. Vasta. Minulla oli vielä paljon elämää elettävänä edessäpäin.

Vai oliko sittenkään... Kyneleet purskahtivat jälleen silmistäni. Olin yksin verhojen suojassa. Kuulin kiireisen päivystysosaston äänet, mutta yksikään niistä ei koskettanut minua. Olin eristettynä eikä se tuntunut hyvältä. Minua ei nukkuttanut, vaikka oli yö. Vaikuttivatkohan kipulääkkeet virkistävästi? Jossakin minussa asui kuolema! En tulisi elämään pitkään, en enää. Jokainen ihohuokoseni litistyneen selkäni ihosta huusi sitä, jokainen puristuksiin jäänyt luu.

Verhot raottuivat ja sillä kertaa taisin kohdata lääkärin. Ei sillä väliä, kuka luokseni saapui – minulle, sillä hetkellä. Hetkeä myöhemmin kyllä, sillä hän ilmoitti lähettävänsä minut uusiin magneettikuvauksiin. Koko keho kuvattaisiin radioaktiivisen varjoaineen kera. Niin kai se meni – en muista kaikkia yksityiskohtia tarkasti, lienenko siis muistavani niin oikein-kaan. Joka tapauksessa tuloksena oli jälleen se, että minut piti nostaa turvalliselta sairaalavuoteeltani kuvauslaitteen päälle – eikä se taaskaan onnistunut ilman neljän henkilön minulle aiheuttamaa suunnatonta tuskaa. Kääntyminen oikealle kyljelle, vasemmalle kyljelle ja nosto niskaa ylhäällä pitäen. Minä minä sille mahdoin, että keuhkoistani purkautui jälleen kerran veriä seisauttava huuto. Kello oli jo yli yhdeksän aamulla 19. kesäkuuta. En ollut nukkunut silmällistäkään koko yönä.

Ja jälleen minut revittiin paikoiltani takaisin sairaalavuoteelleni. Tuntui kuin olisin ollut sisältä rikki monesta koh-

taa – ja niinhän minä olinkin, selkärangastani. Miksi siis minua ei jätetty rauhaan? Miksi yhä vain jatkuvaa raastamista paikasta toiseen? Takaisin päivystyspoliklinikalle, samojen vaa-leanvihreiden verhojen taakse. Ympärillä alati hyöriä kiire, kapea näkymä suoraan hoitajien ja lääkäreiden työpöydän ääreen verhojen raosta. Aina välillä kuulin oman nimeni mainittavan – jotakin puhuivat siis minusta. En kuitenkaan saanut koskaan selvää mitä se oli, mihin liittyvää. Olivatko jo löytäneet syöpäni lähtökohdan? Suunnittelivatko hoitoani? Täytyisikö minut operoida? Jos pitäisi, mistä ja koska? Puhuivat liian vaimealla äänellä minun kuullakseni yhtään mitään.

Kunnes aikojen kuluttua tulivat taas puhumaan minullekin. Oliko siinä lääkäri ja joku hoitajakin mukana? Jotenkin suurin osa valui ohi korvieni. Syövän lähtökohtaa ei kuitenkaan ollut kuvauksissa löytynyt, mutta sen sijaan uusia etäpesäkkeitä lannerangan alueelta. Siis syöpäni oli levinnyt sinnekin! En muista, sanoivatko mitään maksassani olleesta pesäkemuutoksesta vai eivät, mutta sellainenkin löydös oli tehty – sitä oli tutkittu ultraäänelläkin. Alkavasta struumasta eivät sanoneet mitään – siitä olen varma, mutta sekin oli paikallistettu. Kun nyt vain saataisiin selville, mistä syövästä oli kyse. Kunhan se ei vain olisi haimasyöpä, eihän. Kysyinkin siitä, mutta sain kielteisen vastauksen. Jonkinlainen huojennus. Isoisäni oli kuollut suunnilleen minun ikäisenäni haimasyöpään, koska sille ei ollut voitu tehdä enää mitään – oli levinnyt niin laajalle, oli havaittu liian myöhään.

Kysyivät, halusinko kriisiapua. En tiedä mitä se voisi pitää sisällään, mutta totta helvetissä minä halusin! Minä tahdoin kaiken mahdollisen avun mitä vain oli mahdollista saada. En minä tiedä selviäisinkö tästä yksin, jaksaisinko omin voimin. Silloin voisi kaikenlainen kriisiapu olla tarpeen, puhumi-

nen ammattiauttajan kanssa.

Jäin jälleen yksin, omiin ajatuksiini. Mitä oli tapahtunut? Vielä aivan äsken olin ollut toimintakuntoinen, pari päivää sitten työskennellyt Helsingin Klubitalolla sen itsearviointilomakkeen suomennoksen parissa. Mutta aina, kun olin noussut tuolilta ylös lähteäkseni kahville tai lounaalle tai muuten vain, oli kuin tuskat olisivat räjähtäneet pahimpaan liekkiinsä. Iltpäivään mennessä tuskat olivat yltyneet aamupäiväisistä, kuin eksponentiaalinen kipukäyrä olisi piirtynyt mieleeni ja silmieni eteen. Yksi Klubitalon pitkäaikaisista jäsenistä totesi jossakin vaiheessa päivää, että nyt minä näytän olevan todella kipeä. Siinä hän totisesti oli oikeassa. Minä olin todella kipeä.

Ja aamulla herätessä tuskat olivat yhä edellisiltaiakin infernaalisemmat. En enää ymmärtänyt, kuinka suuriksi tuskat voisivat kasvaa ilman, että ihminen kuolee niihin. Yritin päästä ylös vuoteeltani keinolla millä hyvänsä. Lopulta sain kieräytettyä itseni kylkiasennosta istumaan sängyn laidalle tuskista huutaen. Tasasin hengitystäni. Paitani oli hikimärkä. Aikaa oli kulunut varttitunnin verran. Kun lopulta pääsin seisoma-asentoon, minun oli heti astuttava pari askelmaa vaatekaappien luo, jotta sain tuen niiden ovenkahvoista. Kovinkaan äänetöntä liikkumiseni ei ollut – huusin ja karjuin todella paljon. Hiljaa hivuttaen seinistä tukea ottaen pääsin lopulta kylpyhuoneeseen. Koska olin päässyt sinne asti, ajattelin kipujen vielä hellittävän päivän mittaan ja päätin lähteä vielä sinäkin päivänä Klubitalolle. Käännöstyöni oli pahasti kesken.

En ymmärrä, millä tahdonvoimalla kykenin menemään suihkuun ja peseytymään virkistävän veden alla. Itseni kiuattaminen sen sijaan olikin jo oma lukunsa. Yritin kurottaa pyyhe käsissäni kohti pohkeitani, mutta siihen en enää kyen-

nyt. Jollakin tavalla sain pyyhettä heiluttelemalla myös jaloistani enimmäkseen märkyydet pois, mutta pyyhkeen ripustaminen suihkuverhon tangolle osoittautui mahdottomaksi tehtäväksi. Yritin ja yritin kurottua kättäni ylös, mutta en saanut aikaan kuin jonkinlaista alkuihmisen refleksinomaista kimeää huutoa. Ensimmäiset kyyneläiset puristuivat silmäkulmistaan ulos. Käsi ei enää noussut. Kummatkaan kädet. Pyyhe jäi märäksi myrkyksi kylpyhuoneen lattialle.

Löysin pyykinkuivatustelineeltä puhtaat alushousut, jotka sain kuin sainkin jonkinlaisen ihmeen kaupalla keplotellen vedettyä ylleni. Seinistä tukea ottaen pääsin varovasti hiipimällä keittiöön, missä näin pöydällä puhelimeni. Kesti aikansa, ennen kuin pääsin sen luokse ja lysähdin tuolille istumaan. Siihen jäin. Nyt en enää epäröinyt hetkeäkään, vaan soitin hälytyskeskukseen saadakseni ambulanssin viemään minut jonnekin sairaalaan. Katsoin, että nyt tilanne oli sen kaltainen, että minulla oli oikeus kyseiseen puhelinsoittoon. Kello oli 7:26, tiistaiamu juhannusviikolla kesäkuun 18. vuonna 2019. Kuulin keskustelumme päätteeksi, että auto tulisi, mutta koska kyseessä ei ollut kiireellinen kuljetus, siihen saattaisi mennä vähän aikaa.

Olin antanut hälytyskeskukseen rappukäytävän ulko-oven sähkölukon koodin, mutta millä ambulanssin miehistö pääsisi huoneistooni, ellen minä aukaisisi oveani. Vielä yksi ponnistus tuoliltani, joka onnekseni oli ulko-ovea lähinnä, vain reilun metrin päässä. Suoraa tuskan huutoa päästäen nousin tuolilta ja sain kuin sainkin venytettyä itseni ovelelle saakka ja aukaistua sen. Tunsin olevani aivan lopussa, kun pääsin takaisin tuolille. Puhelin käsissäni saatoinkin vain miettiä, millainen oli päivän ohjelma, mitä minun täytyisi peruuttaa. Mikään paikka ei ollut vielä auki, joten minun täytyisi vain odottaa ajan kulu-

Kesäkuussa 2019 ambulanssi kuljetti kipujen takia liikuntakyvyttömän Pauli Löijan sairaalaan, missä häneltä löydettiin selkärangasta syövän etäpesäkkeitä. Viikkoa myöhemmin paljastui diagnoosi: multippeli myelooma, parantumaton plasmasolusyöpä.

Rankat syöpähoidot aloitettiin heti ja vuoden lopulla tehtiin kantasolusiirto, minkä jälkeen jatkettiin lääkehoitoja. Lääkäri ei lupailut moniaakaan elinvuosia, mutta siitä huolimatta positiivinen asenne on kantanut Paulia eteenpäin, päivän kerrallaan.

Paulin tarina on kertomus elämästä vakavan sairauden kanssa. Siihen sisältyy paljon iloa, ystäviä, harrastuksia, syöpähoitoja, vesivahinko kotona ja korona-pandemia. Vastoin käymisistä huolimatta hän on löytänyt jokaisesta päivästä kauniita ja iloisia asioita. Elämä jatkuu!

